

Saksa Keskkonna Fondi rahvusvaheline toetustegevus

Saksa Keskkonna Fond (DBU) asutati 1991. aastal Saksamaa Liidupäeva otsusega, et edendada keskkonnakaitsealaseid ettevõtmisi ning toetada sealjuures eriti väikese ja keskmise suurusega ettevõtteid. Toetatakse järgmisi põhivaldkondi: keskkonnatehnika, keskkonnauuringud, looduskaitse ja keskkonnakommunikatsioon ning kultuuripärandi kaitse. Saksa Keskkonna Fond on mittetulunduslik eraõiguslik sihtasutus, mis tegeleb mitteriiklike programmidega. Saksa Keskkonna Fond kuulub maailma suurimate keskkonnasihtasutuste hulka. DBU on oma asutamisest alates toetanud kokku 7500 projekti rohkem kui 1,3 miljardi euroga.

Lisaks projektide toetamisele korraldab DBU kahte stipendiumiprogrammi: doktorantidele mõeldud stipendium toetamaks keskkonnateemalise doktoritöö kirjutamist Saksamaal ning Kesk- ja Ida-Euroopa vahetusstipendiumide programm, mis toetab Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopa kõrgkoolilõpetajaid keskkonnateemaliste uuringute teostamisel Saksamaal. Tänapäevaks on eraldatud ligi 1500 stipendiumi, nendest üle 500 Kesk- ja Ida-Euroopa vahetusstipendiumi programmi raames.

Saksa Keskkonna Fondi rahvusvaheline projektitoetus

Isegi kui toetuste põhirasvus on selgelt suunatud Saksamaale, on Saksa Keskkonna Fond siiski tegelenud algusest peale rahvusvaheliste väljakutsetega, millele sihtasutuse rajamisest saati üha enam tähelepanu pööratakse.

Esiolgu toetati väljaspool Saksamaad ainult piirilähedasi Euroopa naaberriike, kuid nüüd on võimalus toetada enamusi Euroopa Liidu riike, aga ka olemasolevaid ning potentsiaalseid kandidaatriike ilma geograafilise piiranguta.

Siinjuures orienteeruti aastate jooksul järk-järgult enam kahe idapoolse naaberriigi Poola ja Tšehhi suunas. Seoses Euroopa Liidu laienemisega aastatel 2004 ja 2007 viis DBU läbi Kesk- ja Ida-Euroopa toetusstrateegia evaluatsiooni, mille käigus töötati üle mitmeid aspekte. Neid uuendusi viiakse ellu alates 2006. aastast.

Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopa toetuse geograafiline raadius tuleneb seega eelkõige riikide liikmestaatusest Euroopa Liidus: toetatavateks riikideks on Bulgaaria, Eesti, Läti, Leedu, Poola, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi ja Ungari; lisanduvad Kaliningradi oblast ning potentsiaalsed Euroopa Liidu kandidaatriigid Balkanil. Ka Ukrainaga (Lemberg) on partnerlussuhted. Bilanss näitab enam kui 90-protsendilist DBU rahvusvaheliste projektide osakaalu nimetatud regioonides.

Saksa sihtasutusena saab DBU oma tegevuses Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopas rakendada erilisi kogemusi riigi taasühinemisest pärast 1990. aastat. Asjaolu, et sihtasutus suunas 90ndate alguses oma tegevuse endise Saksa Liiduvabariigi alale, aitab kaasa teatud seoseid paremini hinnata, mis kehtivad täna ka Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopas.

DBU on seniseks toetanud 42,8 miljoni euroga ligikaudu 300 rahvusvahelist ettevõtmist ning eeldab toetuste mahu kasvu järgmistel aastatel.

Rahvusvahelises mastaabis on temaatiline põhiorhk selgelt keskkonnaharidusel ja -kommunikatsioonil: ligi 60 % kõigist projektidest kuuluvad sellesse valdkonda. See spetsialiseerumine on põhjendatav asjaoluga, et paljudes Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopa riikides on esmaseks väljakutseks keskkonnateadlikkuse ja -teadmuse vahendamine ning kompetentsi loomine võtmeorganisatsioonides. See on ühtlasi põhieelduseks edasiseks tegevuseks keskkonnatehnika ning

looduskaitse valdkonnas või seadlusandluse tasandil. Taotlejate hulgas on oluline osakaal seltsidel, ühingutel ja valitsusvälistel organisatsioonidel.

Ka rahvusvaheliste projektide puhul kehtib innovatsiooni nõue ning need peavad vastama mudelile. Saksamaale kehtivad kõrged nõuded pole alati rakendatavad teiste riikide puhul. Vastavalt sellele tuleb innovatsiooni mõistet kohandada tulenevalt riigist. Samuti on tähtis, kuivõrd planeeritud projekt vastaval partnermaal pilootfunktsioonis esineb ja seega mudelprojektina toimib.

Saksa Keskkonna Fondi rahvusvahelise projektitoetuse eelduseks on usaldusväärsed partnerid ja sobivad raamtingimused, mis tagavad hea vastastikuse koostöö. Üldjuhul põhineb välismaiste projektide toetus välispartneri ja ühe Saksa partneri kooperatsioonil, kusjuures viimane täidab Saksa Keskkonna Fondi suhtes taotluse esitaja rolli. Oodatakse seda, et saksapoolne projekti partner ei täida vaid *pro forma* oma rolli, vaid on sisuliselt ühise projekti planeerimisse ja teostamisse kaasatud. Saksapoolsed projekti partnerid, aga ka ministeeriumid, ühingu- ja teadusasutused panustavad sellesse, et Saksa Keskkonna Fondi projektid ka välismaal mudelina toimiksid ja konkreetseid impulsse keskkonna olukorra parandamiseks annaksid. Seepärast tuleb projekti lõppedes esitada Saksa Keskkonna Fondile koos kohustusliku lõpuaruandega ka kokkuvõttev projekti kirjeldus kohalikus keeles, et tagada projekti puudutava informatsiooni levimine antud riigis.

Projektialane koostöö teiste toetusi jagavate institutsioonidega võib olla internatsionaalses kontekstis edu saavutamise teguriks. Positiivseid kogemusi on saadud nii koostöös teiste sihtasutustega kui ka Saksa ja Euroopa ametiasutustega, nagu näiteks Saksa Keskkonnaministeerium, Saksa Keskkonnaamet, Tehnilise Koostöö Liit või Euroopa Liit. Alates 1996. aastast arendab Saksa Keskkonna Fond tihedat koostööd mitmete Euroopa siseste ja väliste sihtasutustega ning Saksa Sihtasutuste Liiduga.

Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopa toetusstrateegia edasiseks parendamiseks hakkab DBU tulevikus oma toetustegevuse kohta regulaarseid standardiseeritud evaluatsioone läbi viima. Selleks, et jõuda sihipärasemalt välismaiste kontaktisikuteni, hakatakse sihtasutuse kommunikatsiooni korraldama intensiivsemalt inglise keeles ning koostatakse rahvusvaheline PR-strateegia.

Tulevikus valib DBU klassikalise projektitoetuse kõrval toetatavate riikide hulgast välja „õnnestumise saared“, mis pälvivad erilise toetuse. Teatud teemade ja raskuspunktide sihipäraseks toetamiseks kuulutatakse edaspidi pilootprojekti raames välja rohkem geograafiliselt ja ajaliselt defineeritud toetusprogramme, mis on kindlaksmääratud eelarvega. Sellel moel soovitakse potentsiaalsetele partneritele vastavat impulssi anda. Teotuse jagamisel on prioriteediks maapiirkonnad ning nõrga infrastruktuuriga regioonid.

Fondi rahvusvahelise toetustegevuse üldraamistiku moodustavad keskkonnatehnika, keskkonnauuringud, looduskaitse ja keskkonnakommunikatsioon, mis jagunevad üheksasse toetusvaldkonda:

- 1) Projektid, mis käsitlevad tootmisprotsessi integreeritud keskkonnakaitse (PIUS) teemasid fookusega energia- ja ja ressursitõhususel.
- 2) Projektid kliimagaaside emissiooni redutseerimise ja fossiilsete energiaallikate kasutamise vähendamise kohta, mille raskuspunktiks on „teadmuse vahendamine olulistele võtmeisikutele ettevõtetes, ametiasutustes ja ühingutes.“
- 3) Projektid, mis keskenduvad ehitusplaneerijate erialateadmise edasikandmisele ja rakendamisele, kusjuures rõhk on kohandatud meetoditel ja töövahenditel ning nende rakendamisel ja kontrollimisel näidisprojektides.

4) Kesk- ja Ida-Euroopa stipendiumiprogramm, mis pakub igal aastal 60 kuni 80 noorele kõrgkoolilõpetajale 6- kuni 12-kuulist praktikat mõnes teadusasutuses, ametiasutuses või ettevõttes.

5) Projektid, mis hõlmavad jätkusuutlike tootesüsteemide arendamist ja rakendamist põllu- ja metsamajanduses.

6) Projektid, mis puudutavad Doonau jõgikonna regiooni, kusjuures oodatud on riikidevahelised kooperationsioonid.

7) Projektid infovahendamisest looduskaitse valdkonnas, mis hõlmavad (elektroonilisi) infosüsteeme, noorte vabatahtlike ja teadurite täienduskoolitust ja/või looduskaitseteemaliste rahvusvaheliste erialakongresside läbiviimist. Valdonnas „keskkonnajuhtimissüsteemid väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele“ luuakse eraldi teemade (näiteks energeetiline hoonete remont või jätkusuutlik ehitamine ja elamine) kohta ettevõtete võrgustikud.

8) Projektid, mis puudutavad keskkonnateemalist haridust koostöös valitsusväliste organisatsioonidega Kesk- ja Ida-Euroopas, et toetada ja levitada keskkonnaalast haridust.

9) Projektid, mis puudutavad aedade muinsuskaitset ehk rajatisi, mis on nii Saksa kui Euroopa kultuuritraditsioonile tähtsad.

Järelepärimiste ja avaldustega, mis puudutavad rahvusvahelist toetamist, tegelevad mitmed Saksa Keskkonna Fondi töötajad. Järelepärimiste koordineerimise ja projektide esmainfoga tegeleb töövaldkond „rahvusvahelised suhted“, mille kontaktisik on Dr. Ulrich Witte. Lisaks on kolm eriesindajat, kes on oma teadmiste ja kogemustega Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopale kontaktiks: **Romana Cermanová** (Tšehhi ja Slovakkia), **Wiesława Dyki** (Poola ja Ukraina) ning **Claudia Domel** (teised Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopa riigid).

Kommentar [cd1]: Rote Markierung – Web-Kontaktformular

Informatsioon lõpetatud ja jooksvate projektide kohta Saksamaal ja rahvusvahelises ulatuses on kättesaadaval projektiandmebaasis internetis aadressil: <http://dbu.de/799.html>.

Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopa vahetusstipendiumi programm

Saksa Keskkonna Fond on lisaks klassikalisele pojektitoetusele tegev rahvusvahelise stipendiumiprogrammiga Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopas. Kuna kõrgelt kvalifitseeritud ja motiveeritud kõrgkoolilõpetajad ning noored teadurid on tulevased otsustajad, saab Saksamaa siinjuures täita olulist rolli, vahendades teadmisi, mis aitavad luua vajalikke keskkonna- ja looduskaitsemeetmeid vastavates riikides. Seega jagatakse aastas 60 kuni 80 stipendiumi Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopa kõrgkoolilõpetajatele. Selle eesmärk on noorte erialane täiendamine leidmaks keskkonna ja looduskaitse probleemidele lahendusi oma kodumaal.

Saksa Keskkonna Fond lähtub sellest, et sihtriikides on just tootmisprotsessi integreeritud keskkonnakaitse valdkonnas suur arenguruum. Seega on mõttekas orienteeruda Saksa keskkonnastandarditele ja Saksamaal arendatud keskkonnatehnoloogiale. Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopa vahetusprogrammi üks olulisi eesmärke on samuti noorte teadlaste abiga luua riikide vahelisi kontakte ning ületada barjääre.

Pärast stipendiumiprogrammi edukat starti 1997. aastal Poolas alustati sellega ka Balti riikides ja Kaliningradi oblastis 2001. aastal ning Tšehhis 2003. aastal. Ungari, Rumeenia ja Bulgaaria lisandusid 2005 ning Slovakkia 2009. Alates 2009. aastast võetakse vastu üksikuid taotlusi Albaaniast, Bosnia ja Hertsegoviinast, Horvaatiast, Makedooniast, Montenegrost, Serbiast ja Sloveeniast. Tänapäevaks on loetletud riikidest viibinud Saksamaal üle 500 stipendiaadi.

Stipendiaadid tulevad tavaliselt 6- kuni 12-nädalaseks praktikaks mõnda Saksa asutusse, kus nad end tulevaseks ametiks keskkonnakaitse erialal täiendavad. Vastuvõtvateks institutsioonideks on teaduskeskused ja kõrgkoolid, aga samuti majandusettevõtted, ministriumid, ametiasutused ja valitsusvälised organisatsioonid. Pakutavad praktikakohad on üleval internetis (www.dbu.de/618.html).

Enamus stipendiumile kandideerijaid on loodusteadlased ja insenerid, kuid DBU ootab suure huviga taotlusi ökonomidelt, juristidelt, pedagoogidelt ja teistelt kõrgkoolilõpetajatelt, kes panustavad keskkonna- ja looduskaitsele oma kodumaal või Euroopa Liidus.

DBU stipendiumiprogrammi toetus ei piirne üksnes finantseerimisega. Kõikide välismaiste stipendiaatide eest kantakse hoolt ning neid toetatakse nõu ja jõuga. Lisaks soovib DBU sihtasutuse rahvusvahelise stipendiumiprogrammi veelgi rohkem siduda üldise projektitoetusega Kesk- ja Ida-Euroopas. Sellega seoses ergutatakse stipendiaate praktika jooksul konkreetseid projekte kavandama ja neid Saksa Keskkonna Fondile esitama.

Samuti oodatakse, et praegused ja endised stipendiaadid oma koduriigis kontaktvõrgustikke loovad, mis ühendaks DBU kontaktisikuid ja vahendajaid, kes sellel moel sihtasutuse tegevust toetavad. Eesmärk on järk-järguline ekspertide võrgustiku loomine, mille abil mitte ainult praktikaagene, vaid ka edaspidine intensiivne ideede vahetus toimuks, et tugevdada teadmiste edasi kandmist ja kontaktide loomist Saksa partneritega. Internatsionaalne põimumine toimub näiteks Saksamaal stipendiaatide rahvusvahelisel suveakadeemial ja ühistel seminaridel ning iga-aastasel Saksa Keskkonnapremia jagamisel. Teistes riikides vastutavad selle eest vilistlasorganisatsioonid. Alates 2001. aastast eksisteerib Endiste Poola Stipendiaatide Ühing, alates 2008. aastast Ungari vilistlaste võrgustik ning alates 2009. aastast Rumeenia ja Bulgaaria vilistlaste võrgustikud. Järgmised vilistlaste ühingud, näiteks Tšehhis ja Leedus, on hetkel moodustamisel. Lisaks sellele toimuvad peaaegu kõikides Kesk-, Ida- ja Lõuna-Euroopa riikides iga-aastased endiste DBU stipendiaatide kohtumised.

Põhjalikum informatsioon stipendiumide kohta leidub interneti aadressil

http://www.dbu.de/stipendien_international. Esmased kontaktisikud on vastavad riigikoordinaatorid (kontaktandmed on maade info punktide all). Järelepärimisi võib adresseerida ka Kesk- ja Ida-Euroopa stipendiumiprogrammi referentidele [Dr. Nicole Freyer'ile](#) ja [Dr. Hans-Christian Schäfer'ile](#).

Kommentar [cd2]: Rote
Markierung: Web-Kontaktformular